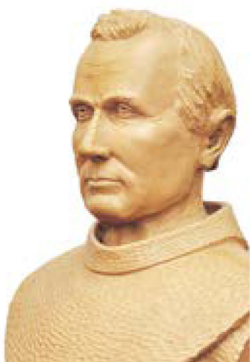

Šv. Ambraziejaus ir Jurgio Pabrėžos gyvenimo paralelės

Pajūrio naujienos, 2022, gruodžio 9, p. 8

► Šventasis Ambraziejus (religinis paveikslėlis). Ilustracija iš interneto

► Jurgis Ambraziejus Pabrėža (biustas, aut. Petras Kalenda, apie 1939 m., Kretingos muziejus)

Jolantos Klietkutės nuotr.

► Šiais metais, gruodžio 9 d., sukanka 205 metai, kai Jurgis Ambraziejus Pabrėža – kunigas, pranciškonas, gydytojas, botanikas, pirmasis Lietuvos floros tyrinėtojas, vienas iškiliausių XIX a. švietėjų – davė amžinuosius įžadus Pranciškonų pasauliečių ordine.

J. Pabrėžos gyvenimas nuo pat vaikystės buvo susietas su pranciškonais: dėdė Baltramiejus Pabrėža – br. Aleksius († 1801 05 09) buvo pranciškonas Vilniuje. Jurgis 6-erius metus mokėsi Kretingoje, todėl gerai pažinojo pranciškoniską gyvenimą ir dvasingumą. 1802 m. Plungėje J. Pabrėža ištarė pasiryžimą: „Pašalinti norą stoti į vienuolyną. Visa tai – pagunda.“ Tačiau 1815 m. pavasarį kun. J. Pabrėža buvo pakviestas pas ligonį ir per didelį potvyrį su Švč. Sakramentu keltu kėlėsi per Miniją. Smarki vandens srovė nutraukė lyną ir keltą su žmonėmis pradėjo blaškyti į visas puses. Jurgis Pabrėža šaukėsi šv. Antano Paduviečio užtarimo pas Dievą, pasižadėdamas, kad, jeigu išliks gyvas, įstos į Kretingos pranciškonų vienuolyną. Keltas su visais keleiviais toli užuolankoje saugiai pasiekė krantą. Pažadą teko vykdyti.

Gavęs vyskupo leidimą, pranciškonų provincijolo Henriko Skačkausko (†1848) priimtas,

1816 m. gruodžio 8 d., sekmadienį, Švč. Mergelės Marijos nekalto prasidėjimo šventėje, būdamas 45-erių metų, Jurgis Pabrėža Kretingoje įstojo į pranciškonų pasauliečių (tuo metu vadinimą – Atgailotojų, tretininkų) ordiną ir Kartojejo pradžioje noviciatą, gavo Ambraziejaus (Ambrozijaus) vardą.

Po metų – 1817 m. gruodžio 9 d. – dalyvaujant vienuolyno gvardijonui t. Adjutui Paulauskui Jurgis Pabrėža iškilmingai davė amžinuosius įžadus.

Kunigai tretininkai, kaip ir pirmojo ordino vienuoliai, dėvėjo pranciškonų abitą, laikėsi vienuolių tvarkos, naudojosi visomis dvasinėmis malonėmis, bet neturėjo teisės rinkti viršininkų ir patys būti jais renkami. Pabrėžai tiko „kad zokono vyresnybė per visą amžį niekur nekilnotų“, norėjo turėti daugiau laiko maldoms, studijoms ir žmoniems gydyti.

Gruodžio 7-ąją, Švč. Mergelės Marijos nekalto prasidėjimo šventės išvakarėse, Bažny-

Jurgis Pabrėža	Šv. Ambraziejus
► Norėjo studijuoti mediciną, tačiau dėl sukilimo uždarius Vilniaus universitetą, jo kelias pasuko į kitą aukštojo mokslo įstaigą – kunigų seminariją.	► Stebuklingu būdu pats buvo išrinktas vyskupu.
► Būdamas seminarijos klieriku J. Pabrėža, išgirdęs šv. Augustino mokslą apie kunigo pareigas, jų pabūgęs, bet rektoriui pavykę į perkalbėti, ir jis pasiliko.	► Kadangi buvo tik katechumenas, skubiai buvo pakrikštytas ir konsekruotas vyskupu, o po to stringalviais puolė mokyklos visko apie krikščionių tikėjimą, nes šioje srityje iš tiesų mažai ką išmanė. Jis išstudijavo Šventąjį Raštą, Bažnyčios tėvų ir mokytojų raštus.
► Jau Plungėje, eidamas vikaro pareigas, pagarsėjo kaip uolus, išmintingas išpažinčių klausytojas ir gilus pamokslininkas. Vėliau paskirtas pranciškonų pamokslininku.	► Jis buvo puikus pamokslininkas, turėjo dovaną Dievo žodį bei smulkmenų išgildinti pavyzdiniuose, bet mieliai paprastuose pamoksluose.
► Pasiryžimuose užsibrėžias tartis su dvasios vadovu kiek duoti išmaldos, kad nebūtų per daug. Visuose jo testamentuose užrašoma išmaldų vargams.	► Buvo gailstingas žmogus. Tapęs vyskupu savo nemažą paveldėtą turtą padovanojo vargšams.
► Pamoksluose ir pasiryžimuose pasireikšia meilė Švč. Sakramentui ir labai didelė pagarba kunigo luomui.	► Mėgo liturgiją, t. y. maldas, giesmes bei bendruomenines religines apeigas, ir iškėlė jų katechetinę ir ugdomąją vertę.
► Mėgo eiliuoti, žinomą išlikę keli jo eilėraščiai, tapę liaudies dainomis.	► Jis ir pats sukūrė keletą himnų. Ambraziejui priskiriamas himnas <i>Te Deum</i> , kurį 1549 m. į lietuvių kalbą išvertė M. Mažvydas.
► Botanikas, gamtininkas, liaudies gydytojas.	► Yra būtininkų globėjas.

čios kalendoriuje minimas vyskupas, Bažnyčios mokytojas šv. Ambraziejus – Milano vyskupas, prancūzas, gimes apie 339 metus Tryre (Triere). Jurgis Pabrėža savo Dangiškuoju globėju pasirinko šv. Ambraziejų.

Nuoširdžiai stebina Jurgio Pabrėžos ir šv. Ambraziejaus gyvenimo paralelės, kurias ir norisi apžvelgti.

Abu neplanuotai pasuko dvasininko keliu: Jurgis Pabrėža norėjo studijuoti mediciną, tačiau dėl 1794 m. sukilimo uždarius Vilniaus universitetą, jo kelias pasuko į kitą aukštojo mokslo įstaigą – kunigų seminariją. Šv. Ambraziejus 374 metais, tar naudamas valstybės prefektūroje, atvyko į Milaną su užduotimi užkirsti kelią neramumams, kurie tais laikais dažnai lydėdavo triukšmingus vyskupų rinkimus. Stebuklingu būdu pats buvo išrinktas vyskupu.

Abu jautėsi netinkami kunigystės luomui ir iš visų jėgų stengėsi studijuoti Bažnyčios tėvų raštus: Jurgis Pabrėža, būdamas seminarijos klieriku, išgirdęs šv. Augustino mokslą apie kunigo pareigas, jų pabū-

ges, bet rektoriui pavykę jį perkalbėti, ir jis pasiliko. Kadangi šv. Ambraziejus buvo tik katechumenas, skubiai pakrikštytas ir konsekruotas vyskupu, o po to stringalviais puolė mokyklos visko apie krikščionių tikėjimą, nes šioje srityje iš tiesų mažai ką išmanė. Jis išstudijavo Šventąjį Raštą, Bažnyčios tėvų ir mokytojų raštus.

Abu buvo puikus pamokslininkai: Jurgis Pabrėža – jau Plungėje, eidamas vikaro pareigas, pagarsėjo kaip uolus, išmintingas išpažinčių klausytojas ir gilus pamokslininkas. Vėliau paskirtas pranciškonų pamokslininku. Šv. Ambraziejus buvo puikus pamokslininkas, turėjo dovaną Dievo žodį iki smulkmenų išgildinti pavyzdiniuose, bet mieliai paprastuose pamoksluose.

Abu rūpinosi vargšais: Jurgis Pabrėža dvasinio tobulėjimo pasiryžimuose užsibrėžias tartis su dvasios vadovu, kiek duoti išmaldos. Visuose jo testamentuose užrašoma išmaldų vargšams. Šv. Ambraziejus buvo gailstingas žmogus. Tapęs vyskupu savo nemažą paveldėtą turtą padova-

nojo vargšams.

Abu išsiskyrė meile liturgijai ir atsakingumu kunigystės luomui: Jurgio Pabrėžos pamoksluose ir dvasinio tobulėjimo pasiryžimuose pasireiškė meilė Švč. Sakramentui ir labai didelė pagarba kunigo luomui. Šv. Ambraziejus mėgo liturgiją, t. y. maldas, giesmes bei bendruomenines religines apeigas, ir iškėlė jų katechetinę ir ugdomąją vertę.

Abu buvo poetiškos sielos: Jurgis Pabrėža mėgo eiliuoti, žinomi išlikę keli jo eilėraščiai, tapę liaudies dainomis. Šv. Ambraziejus sukūrė keletą himnų. Ambraziejui priskiriamas himnas „Te Deum“, kurį 1549 m. į lietuvių kalbą išvertė Martynas Mažvydas.

Abu turi sąsają su gamta: Jurgis Pabrėža – botanikas, liaudies gydytojas. Šv. Ambraziejus – bitininkų globėjas.

Tačiau pastarasis yra vienas iš keturių didžiųjų Bažnyčios tėvų, o kitas – kuklus ir tik kretingiškams težinomas „netituotas žemaičių šventasis“.